

« zurück blättern vor »

FRASOWAĆ SIĘ v. imp., ab 1534; auch *fresować się*. 1) ‘sich sorgen, sich (be)kümmern’ – ‘martwić się’: 1534 FalZioł V 65v, SPXVI *SMutkow / tezknofci / troskania / zawisci / nienawisci / myslenia / frasowania / gniewu / swarow, myslenia o vmartłych o niemocnych / o morze / thych wsfzytkich ofstrzegay sie*. o 1541 RejPs 63v, SPXVI *A ták niefrásuy sie vpádła duffo moiá / á dobrze dufay pánu swemu*. o 1545 RejJóz C7v, SPXVI o 1557 BielKom F7v, SPXVI *Kiedy [kto] przydzye ku stárości / Wsfzytki k niemu zbieżą się zátości / Bole troski wielkie frásowánia*. o 1558 GliczKsiąż G7, SPXVI *żeby lepyey było ná rzemysło dáć syná / niż ná náuki. Okóło czego mogliby sie wzdám nyc nye frásowác*. o 1558 LubPs B5, SPXVI *Nádstárzałem sie frásuiąc s przeciwniki swemi*. o 1561 Leop Mar 14/19, SPXVI *Tedy oni [apostołowie] poczęli sie frásowác [coeperunt contristar]*. o 1563 BibRadz Tob 10/3, SPXVI *Y bárzo się frásował / ále mu mowitá zóná iego / Syn moy vmárt / bo go długo nie mafz*. o 1565 RejAp 196, SPXVI *Tu sfłyszmy Apoftołá swiętego srodze sie frásuiąc á dziwnie przeklináiąc tákiego káždego kthoby co smiał przyczyniác álbo wymowác*. o 1566 RejPos 316v, SPXVI *nic sie tym nie fresuy iesli sie kiedy wniefiesz w mniániu swoim*. o 1566 GórnDworz M4v, SPXVI *iz sie ia przegrawáiąc frásuię / pochodzi to sfąd / iz mniemam áby sie to działo / moiá nieumieięthnofcią / nie nieszczeńciem*. o 1579 KochPs 191, SPXVI *Iesli domu sam pan nie zbuduie / Prózno człowiek o nim sye frásuie*. o 1638 Tw.Dafn. 34 *Co prózne ludzkie niesie frasowanie, / Co miłość umie, na wieki nie znacie*. o †1685 Markowicz 307, KUBALA *Zobaczyłem [...] starca, osobę poważną z siwą brodą, a obok niego miluchne chłopiątko [...], alem się zaś frasował żem [...] Najśw. Panny nie widział*. o (1690–1695) Mitte 18. Jh. SĪPas 222r *Ia o ciebie się nie frasuię będziesz umiał sobie z nim postąpić*. o (1755–1758) 1772–1775 Boh.Kom. 5 254, L *Co się mamy o rządach frasowác, niech sobie rzády tak idą, iak idą*. o (1779) 1829 Kras.Antimon. 70, DOR *Nigdy się (...) taki nie frasuje, który zarzutu przyczyny nie czuje*. o (†1826) 1970 Ossol. Wiecz. 28 – *Nie frasuj się – pocieszył go diabeł – teraz właśnie myślę pałac budowác*. o (1839–1841) 1978 Rzewuski 240 *ale że ufam, że zawsze będziemy gdzieś z sobą mieszkać, to mniej się o tobie frasuję*. o 1953 Kłos.Wiosna 89, DOR *Tylko nie gryź się, nie frasuj, moje dziecko... Zobaczysz, że będzie nam lepiej... – SPXVI, MAČZ, ČN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR (przestarz.)*. 2) ‘sich beschweren, beklagen (über jmdn.), sich ärgern (über jmdn.)’ – ‘uskarżać się, żalić się, narzekać’: 1566 GórnDworz Q4, SPXVI *kiedy sie ieden z nášzych frásował ná rofstrucharzá / że zbythnie drogo żołnierzewi zácecił koniá*. o 1579 KochPs 153, SPXVI *nie zwykł sye on [Bog] wiecznie frásowác / Ani do końca swoięy fregości chowác [...]*. o 1589 Podw.Wróz.

15, L *Ze gwiazd efekty omylne bywaią, ztąd się ludzie częŝto na matematyki frasuią.* o [LBel.] 1600 ZbylPrzyg 191, SPXVI *kázdy to rad gáni. Y twoyóci się małżonek przedemną fráŝował / Czártci / práwi / tę moię żonę opánował.* – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW (stp.). ◊ **Var:** *frasować się* v. imp., 1541 RejPs 63v, SPXVI – SPXVI, MAÇZ, CN, TR*, L, SWIL, SW, LSP, DOR; *fresować się* v. imp., 1566 RejPos 316v, SPXVI – nur SPXVI. ◊ **Etym:** 1) mhd. *v(e)rëzzen* refl. v., ‘sich plagen, sich quälen’, LEX. 2) frühhd. *sich fressen* v., ‘sich grämen, in Ärger verzehren’, GÖT. ◊ **Konk:** *dřeczyc się* v. imp., bel. seit 1522, SPXVI, zuerst geb. MAÇZ, nur für Inh. 1; *grzyć się* v. imp., bel. seit 1545, SPXVI, zuerst geb. MAÇZ, nur für Inh. 1; *martwić się* v. imp., bel. seit 1775–1806, L, zuerst geb. CN, nur für Inh. 1; *smęcić się* v. imp., bel. seit vor 1400, STP, zuerst geb. CN, nur für Inh. 1; *trapić się* v. imp., bel. seit 1564, MAÇZ, zuerst geb. MAÇZ, nur für Inh. 1. ◊ **Der:** *nafrasować się* v. pf., ‘sich übermäßig sorgen’, 1558 LubPs K4v, SPXVI *Tákžec teź y kázdy człowyeek předko sie zepŝuye / A to wniwecz co ŝie dármo nëdznik náfráŝuye.* o [LBel.] (1839–1841) 1900 Rzew.H.Pam. 427, DOR, zuerst geb. BAN, nur für Inh. 1; *zafrasować się* v. pf., †1569 Rej, SW o [LBel.] (†1912) 1948–1952 Prus Now.III 208, DOR, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *frasowywać się* v. imp., ‘sich immer wieder beklagen, ärgern’, [hapax] 1574 BudNT przedm b7, SPXVI *Ten [Kimbar Archimandrir] gdy czáfem Ewánielia czytał / bárzo się fráŝowiywał ná stówá Ebreyŝkie / Syrŝkie / Greckie / Lácimŝkie (ktore tłumacz Słowieńŝki pozostáwił w przekładzie ŝwoiem) że tych nierozumiál.* Nur für Inh. 2; *ufrasować się* v. pf., [hapax] †1896 Kaczk., SW, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *sfrasować się* v. pf., †1896 Kaczk., SW, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *pofrasować się* v. pf., ‘sich ein wenig (eine kurze Zeit) sorgen’, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1. ❖ Die semantische Übereinstimmung zwischen poln. *frasować (się)* und atsch. *fresovati (se)*, verglichen mit der Bedeutungsvielfalt des deutschen Vorbildverbs, spricht für die tschechische Herkunft. So auch das Datum des tschechischen Erstbelegs: vor 1471 (GEBAUER). Dagegen und für eine direkte Entlehnung aus dem Deutschen spricht der Stammvokal /a/, der regelmässig dem mhd. /ë/ entspricht – im Tschechischen nur /e/! Auch ist die Anzahl von tschechischen Belegen sehr klein, während SPXVI für *frasować* 107 Belege hat (und nur einen für *fresować*), für *frasować się* 285 (*fresować się* – 1) und für *frasunek* sogar 486 (*fresunek* – 8). Dies könnte aber auch auf eine längere Zeitspanne zwischen der Entlehnung und dem polnischen Erstbeleg hinweisen, ferner auf eine spätere Korrektur nach dem deutschen Vorbild. Heute wird das Wort wohl nur literarisch verwendet. Vgl. †*frasunek*, †*frasować*.